

Türk Telekom'da Özelleştirme Savaşları

*"Altın yumurtlayan tavuğu sattılar.
Şimdi sıra kümeste"*

Abdullah KAHRAMAN
Haber-Sen Genel Örgütlenme
Sekreteri

Türk Telekom'un özelleştirme süreci ne zaman ve nasıl başladı?

Telekomünikasyon alanındaki özelleştirme serüveninin başlama tarihi 1994 yılı. 1994'ün Haziran ayında çıkan 4000 sayılı kanunla Türk Telekom A.Ş.'nin devlete bağlı bir şirket olarak düzenlenmesine karar verildi. Daha sonra 1995 yılında 4107 sayılı kanun çıktı. Bu kanunda ise Türk Telekom'un en fazla yüzde 49'unun devredilebileceği, özelleştirilebileceği, bu hisselerin yüzde 10'unun Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne bedelsiz olarak verileceği belirtiliyordu. Daha sonra bu Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü, Posta Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü olarak değiştirildi. Yine 4107 sayılı kanunla bu yüzde 49'un yüzde 5'inin şirket çalışanları ve küçük tasarruf sahiplerine, yüzde 34'ünün ise blok satış biçiminde uluslararası şirketlere devredileceği getirilmişti.

1996'da ise 4161 sayılı kanun çıkarıldı ve daha çok lisans sözleşmeleri, posta işletmesi ve Telekom A.Ş. arasındaki ilişkiler türü şeyler düzenlendi.

2000 yılının başında çıkan 4502 sayılı kanunla ise Türk Telekom A.Ş.'de çalışacak personelin statüsü, TT'nin vereceği hizmetlerden ne türden

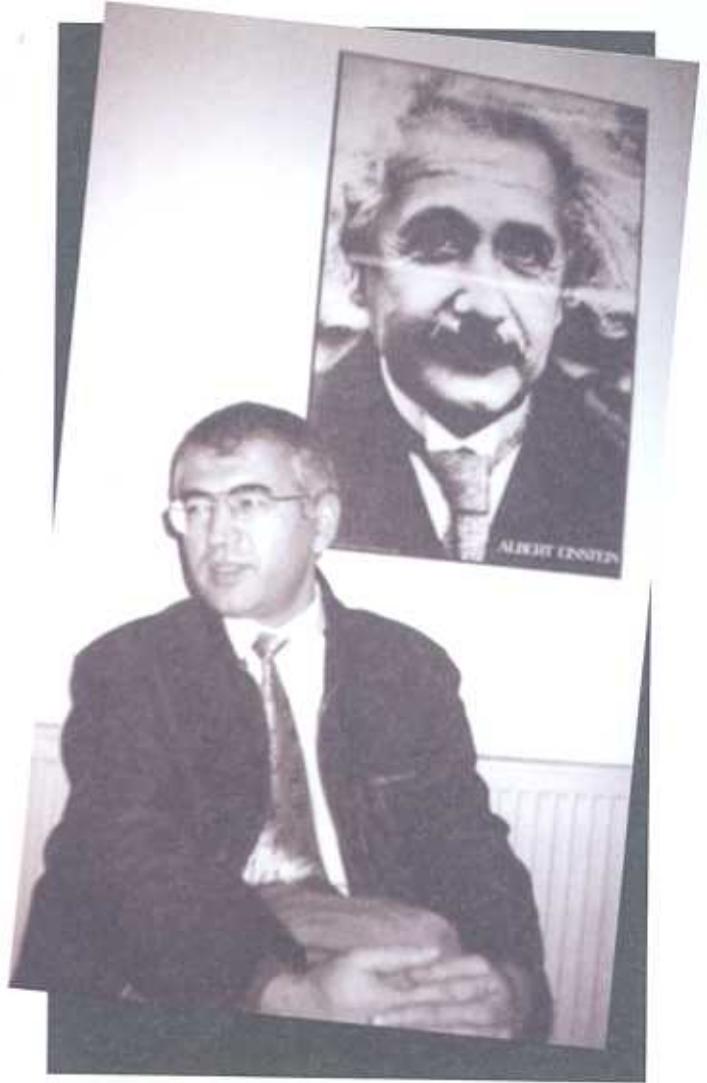
yararlanmaların mümkün olacağı, ücretlendirme esasları belirlendi. Ayrıca telekomünikasyon alanında faaliyet gösterecek yerli ve yabancı kuruluşların faaliyet gösterme standartları belirlendi. Yani 1994 yılında 4000 sayılı yasayla başlayan serüven, 2000 yılının başında 4502 sayılı yasayla en azından yasal süreç açısından sonuçlandı.

Eski statüsünün değişmesinden sonra Telekom'da ne gibi değişiklikler oldu?

4502 sayılı yasanın getirdiklerine bakarsak; birincisi, bu alanda faaliyet gösterecek, yani lisans sözleşmesi yapan ve faaliyet gösterme hakkı alan yerli ve yabancı kuruluşlara 2003 yılının sonuna kadar Tele-

kom'un altyapısından ücretsiz veya makul ücretle yararlanma hakkı sağlandı. Bu makul ücretin ne olacağı da uluslararası standartlara göre, daha doğrusu Türkiye'de telekomünikasyon alanında faaliyet gösterecek şirketlerin belirlediği fiyatlara göre olacak.

Yine 1924 yılında 406 sayılı yasayla kurulan PTT'nin, kamu arazilerinden yararlanma, kamu ve şahıs arazilerini istismak etme hakkı vardı. Bu, kamu yararına olduğu için bir derece anlaşılabilir bir şeydi ama 4502 sayılı yasayla aynı olanak bu alanda faaliyet gösterecek yerli ve yabancı kuruluşlara da sağlandı. Yani birincisi, Türk Telekom'un bugün değeri bile tespit edilemeyen devasa altyapısı uluslararası kuruluşların keyfe keder yararlanmasına bırakıldı. İkincisi, yine bu kuruluşlar Türkiye'de iletişim

alanında faaliyet gösterip yatırım yapmak istediklerinde, tıpkı PTT'nin kullandığı gibi kamu ve şahıs arazilerinden, SİT alanlarından, ormanlık alanlardan istedikleri gibi yararlanabilecekler. Yine bu kuruluşlar bölgesel fiyatlandırma yapabilecekler. Yani Kayseri için ayrı bir fiyat, Ağrı için ayrı bir fiyat koyabilecekler.

Ustelik özelleştirildiği takdirde değil; şu andan itibaren Telekom kurumuna başvuran yerli veya yabancı bir kuruluşun, lisans hakkını aldığı takdirde, "telekomünikasyon alanında faaliyet yapmak istiyorum" dediği anda Türk Telekom'un altyapısından makul bir ücretle veya ücretsiz yararlanması mümkün. Aynı şekilde kamu arazilerine el koyması da mümkün. "Bu kadar da olur mu?" dersiniz; kamu arazisine el konulduğunda herhangi bir kamu kuruluşu mahkemeye gidebilir; mahkeme aleyhte karar verirse tahkime gidilebilir. Tahkim de biliyorsunuz karlılık anlamında şirketlerin aleyhine bir karar kabul etmediği, şirketlerin lehine karar verdiği için, bir araziye el koymak şirketlerin karına olacağı için sonuç olarak tahkime giden şirket kazanır.

Yasa, 1924 yılında çıkan başka bir yasaya atıfta bulunuyor. Yasanın ilgili maddesi de, "SİT alanları dahil faydalanabilirsiniz" diyor. Dikkatle incelendiğinde bu 4502 sayılı yasanın neleri getirip neleri götürdüğünü anlamak çok kolay değil. Bir de iki şeyi birbirinden ayırmak lazım. Şu anda bir devlet anonim şirketi olan ve 4000 sayılı yasadan 4502 sayılı yasaya kadar olan sürede yüzde kaçının özelleştirileceği, gelirlerinin nasıl kullanılacağı vs. nin düzenlenmesi yapılan ve bir devlet şirketi olan Türk Telekom'un hisselerinin satılması ayrı bir olay, 4502 sayılı yasa çıktıktan sonra telekomünikasyon alanında yerli ve yabancı kuruluşların faaliyet göstermesi ayrı bir olay. Yani bunun satışla doğrudan bir ilgisi yok.

Aslında kurumu henüz satmasalar da bir nevi özelleştirmişler...

Elbette. Telekomünikasyon alanındaki özelleştirmeler yeni değil, oldukça eski. Örneğin GSM'in yok pahasına özelleştirilmesi. Biliyorsunuz,

her türlü altyapısı ve aboneleri hazırken tanesini 500 milyon dolara sattılar; şimdi abonesiz altyapıyı hazırlayabilmesi için Türk Telekom A.Ş.'ne yaklaşık 6 milyar dolara mal olacak. Yani abonesiz olarak 12 katı. Türk Telekom A.Ş. GSM'nin lisans hakkını aldı ama Turkcell, Telsim ve İş Bankası'nın başkısıyla kurum bünyesinde GSM hizmetleri sürdürülmeyecek, ayrı bir şirket kurularak onun bünyesinde sürdürülecek. Nedeni de: bir tür devletin olan GSM'nin yine devletin altyapısından ücretsiz yararlanmasını önlemek. Yani maliyeti artırıp bu alanda rekabeti tersinden körüklemek.

Yine biliyorsunuz Kablo TV özelleştirildi; bunun dışında şebeke yatırımları, abone anızalan, santral bakımları gibi son derece karlı ve Türk Telekom'un elinde yetişmiş eleman bulunan alanlar yıllardır zaten parça parça özelleştirildi. Yani şunu söylemek mümkün; çok karlı gözükene ve işletmesi kolay olan bölümler yıllardır yapı-şirket-devret modeliyle, taşeronlaştırma modeliyle zaten özelleştirildi.

Şu anda yapılmaya çalışılan esas olarak şudur: telekomünikasyon alanında ses iletimi için gerekli olan altyapı son derece pahalıdır; bu altyapı şu anda sadece Türk Telekom'un elinde var. 4502 sayılı yasayla bu altyapıdan özel kuruluşların tepe tepe kullanması olanağı sağlanmıştır. Türk Telekom'un satılmasıyla ilgili yapılan tartışmalar, -örneğin MHP satışı istemiyor. Yüksel Yalova ve ANAP kanadı istiyor vs. - esasında yapay tartışmalardır. Yıllardır geçmiş hükümetler döneminde de bu hükümet döneminde de (Türk Telekom çalışanları bunu daha iyi bilir) karlı hizmetler aşama aşama özelleştirilmiştir. Yani yumurta satılmıştı, tavuk 4502 sayılı yasayla satılıyor, sıra kümededir ama içinde tavukla yumurta olmayan bir küme zaten bir işe yaramaz.

Telekom'un statüsü özelleştirme öngörülerek mi değiştirildi?

Özelleştirmenin tarihine baktığımızda, 1980'lerde zarar eden kuruluşlar özelleştirilmeli sermayenin tabana yayılması gerekir, verimliliği ve kaliteyi arttırmak, istihdamı genişletmek

için özelleştirme gereklidir" denildi. Bu gerekçeler kendi mantıkları ve dünya görüşleri içerisinde son derece tutarlıydı. Gele gele gördük ki, asıl özelleştirilmeye çalışılan kuruluşlar Türkiye'de doğal tekel olanlardır. Yani petrokimya tesisleridir, iletişim alanıdır, enerji alanıdır. Bunların üçü de Türkiye'de doğal tekelidir. Biz yıllardır söylüyoruz; devletin elinde olan, doğal tekel olan ve bize göre de doğal tekel olması gereken alanlardır bunlar. Gerekçeleri ne olursa olsun, esas hedef bu alanları özelleştirmektir. Zaten gerekçelerin yalan olduğu da ortaya çıktı.

Geçmişte uluslararası sermaye dünyayı elindeki mamul maliyle denetliyordu, daha sonra banka sermayesiyle denetler oldu. Bugün ise artık tekeller parayla, bankacılıkla değil, çok daha hızlı ve güvenli olan haberleşmeyle, iletişimle dünyayı denetliyorlar. Asıl proje budur.

Şili'de Allende devrildikten sonra İTT'nin başkanının vezir bir sözü vardı: "Allende'yi Pinochet değil, İTT, yani biz devirdik" demişti. Düşünün ki, bugün bizim ülkemizde iletişimi elinde tutan bir güç millî güvenlik, bağımsızlık dahil her alanda istediğini yapabilir. İletişim alanında çıkabilecek bir problem sonucu bankalar çalışmaz, uçaklar havalanmaz, bilgisayarlar çalışmaz, gazeteler çıkmaz, radyolar, televizyonlar çalışmaz, sular akmaz, elektrikler kesilir. Bugün ordu ve özel sektör, tüm data, ses ve görüntü iletimi için, maç yayınları dahil tüm hizmetleri verebilmek için Türk Telekom'un altyapısından yararlanmaktadır. Başka kimsede de bu altyapı yoktur.

En çok hangi ülkelerin şirketleri bizim gibi ülkelerin altyapı hizmetlerine talip oluyor?

Bunu ülkeler bazında söylemek çok doğru değil ama şöyle söylemek mümkün: Geçmişte PTT'nin fabrikası vardı; PTT-ARLA. Aynı şekilde PTT'nin Türkiye'de faaliyet gösteren özel telekom şirketlerinde hissesi vardı, yönetime ortakı. Yani NETAŞ, TELETAŞ faaliyeti gösteriyordu; PTT bu şirketlerin yönetiminde şöyle ya da böyle söz sahibiydi. Ama dünya devleri açısından bakarsanız Türkiye'nin altyapısında da pay sahibi

olarak Northern Telecom-Kanada firması, Ericsson, son zamanlarda Siemens, bir miktar Bell Telecom denilebilir. Bunlar zaten dünya tekelleri. Ama bunlar hep PTT'nin denetiminde ve kontrolunda altyapı hizmetleri veriyordu. Yani bir kısmını PTT, bir kısmını bu şirketler yapıyordu. Fakat bunlar da teknolojik olarak büyük oranda PTT personeli, PTT yönetimi hakimdi. Yetişmiş elemanları vardı, denetleyebiliyorlardı.

Satın aldıklarını bir süre sonra üretme yoluna giden bir PTT vardı. Daha sonra bunlar da elden çıkarıldı. Önce PTT'nin AR-GE hizmetleri kapatıldı, fabrikası satıldı. Bununla da kalmadı, uluslar arası şirketlerin Türkiye'deki uzantısı olan şirketlerin de AR-GE'leri kapatıldı. Yani Türkiye gibi ülkelerde AR-GE hizmetlerine tamamen set çekildi, kendi kendine yetemez hale gelmesi amaçlandı.

NETAŞ ve TELETAS'ta bugün AR-GE hizmetleri yok. Hatta gitgide bunlar fabrikalarını da kapatıyorlar, tasfiye ediyorlar. Türkiye'de özellikle ileri teknoloji isteyen merkezi kontrol sistemler telekomünikasyon alanlarında hemen hemen hiç üretilmiyor. Daha çok yoğun emek gücü isteyen şeylerle uğraşılıyor. Onun dışındaki üretilere uzun süredir, 15-20 yıldır, peyder pey son verildi.

Telekom değerinin çok altına satılıyor demiştiniz? Ne kadar Telekom'un değeri?

Bu konuda sadece Türk Telekom'un kendi yayınlarına ve açıklamalarına bakarsak, 1999 yılında Türk Telekom'un karı 1.3 milyar dolar. Üstelik bu yatırımların çoğunu yaparken de kar amacı gütmeyen yapıyor, buna rağmen böyle bir kar söz konusu. Bugün TT'a biçilen değeri düşünelim; kimi 10, kimi 15 milyar dolar diyor. Şu anki yasa durumuna göre bunun yüzde 49'u satılacak, yüzde 49'unun da yüzde 10'u PTT idaresine ücretsiz verilecek. Geriye yüzde 39 kalıyor. 15 milyar dolar diye hesap ederseniz, yüzde 39'u 5 milyar dolar gibi bir para eder. Yani şu anda satılmaya çalışılan kurumdan elde edilecek gelir-hepsini satın aldığımızı düşünecek olsak bile- Türk Telekom'un şu an itibarıyla üç yıllık karına

denk gelen bir şey. Ayrıca, yüzde 10'dan fazlasını alan yönetime eleman verecek ve bu stratejik ortak olacak. Yani veto hakkı olacak yönetimde; yedi kişiyse yönetim, altısı bir yanda, bir tanesi bir yanda olduğunda oradan karar çıkamayacak. Şunu söylemek mümkün; bu falcılık ya da felaket tellallığı değil; Türk Telekom'un yüzde 10'una düşük bir ücret, mesela 2.5 milyar dolar vererek bunu iki sene içinde amorti etmek mümkün ama bu verdiğiniz parayla Türk Telekom'un devasa altyapısını-ki bizim araştırmalarımıza göre 60 milyar doların altında olmayan bir değeri vardır- bunun 30'da binni veren birileri tarafından istediği yere peşkeş çekilmesi, yönlendirilmesi mümkündür. 4502 sayılı yasa da buna uygun hazırlanmıştır. Bu 4502 sayılı yasa hazırlanırken komisyon üyeleriyle görüşmeye gittik. Maddeleri tartıştığımızda, örneğin "kamu arazilerine el koyabilir bunlar" dediğimizde şaşırıyorlar, "biz hiç böyle şeyler okumadık" dediler. Yani yasa tekniği açısından böyle olabilir bu iş ama komisyon üyelerinden dahi gizlenerek, ama bu işi çok iyi bilen birkaç komisyon üyesi tarafından danişıklı hazırlanmış bir yasa bu. Dolayısıyla bu yasaya dayanarak, çok az bir parayla, Türk Telekom'un çok az bir hissesiyle kurumun devasa altyapısını, tüm malvarlığını istediğiniz gibi yönlendirmeniz, denetlemeniz mümkün.

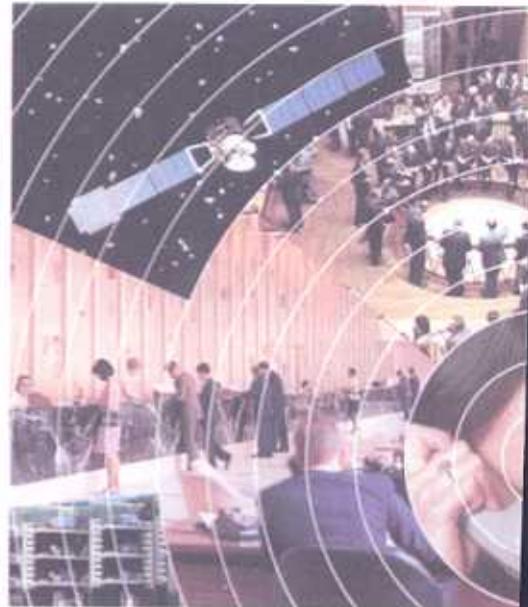
"Kurumun yalnızca yüzde 34'ü satılabiliyor, yüzde 20'si yabancılara verilebiliyor. Bunu artırın, çünkü yabancılar yönetimde de olmak istiyor. Yoksa Telekom'a neden talip olsunlar ki?" denildi ve karar alındı

Bu bir yalan. 4107 sayılı yasaya göre ne kadarının satılabileceği belirlenmiş. Yasa değişir, miktar değişir ama Türk Telekom'un özelleştirilmesine dair izlenen sürecin Türkiye'de başka bir örneği yoktur. Hakikaten mesele yüzde kaçının satılacağı değildir. Yüzde kaçını alacak olan insanın yönetimde söz

sahibi olup olamayacağı, veto hakkının olup olamayacağıdır. Birleşmiş Milletlere dahil yüzlerce ülke var ama üç-beş ülkenin veto hakkı var. Onlar bir şeye karar verdi mi diğerleri ne derse desin farketmiyor. Burada da yönetimdeki yedi kişinin altısı evet dese biri hayır dese -bu yüzde doksanın evet, yüzde onun hayır demesi anlamına da gelebilir- bu durumda o yüzde onu ikna edemezseniz yüzde doksanın sözünün bir kıymeti harbiyesi kalmıyor.

O durumda bunlar deli mi ki yüzde 40-50'sini almaya çalışsınlar? Farketmez ki, zaten biliyorsunuz, Özelleştirme İdaresi Başkanı Uğur Bayar IMF kararlarını uygulamakla kendini memur gören birisi; Türk Telekom'un satışı yapacak komisyonun başına getirildi. Şöyle bir düzenleme yapacaklar; yüzde şu kadarını (yüzde 34'ten aşağı olabilir) alanın yönetimde veto hakkı vardır dendiği anda, ha yüzde 51'ini almışsınız ha yüzde 10'unu almışsınız hiç farketmez. Fiyat düşük olduktan, uygun koşullar olduktan sonra farketmez.

Biliyorsunuz GSM'i 500 milyon dolara alan Telsim, yaklaşık bir ay sonra 520 milyon dolar kredi çekmişti devletten. Yani ne beis! Yüzdenin de verilen paranın da çok önemi yok. Veto hakkını da sonunda verecekler.

Peki bu iş neden çok uzadı? Hatta Ulaştırma Bakanı medyada sürekli eleştirildi.

Problem şu. Enis Öksüz bu yasayı bir devrim olarak nitelendirmişti. Yalnız Enis Öksüz veya MHP gözlerini Türkiye Cumhuriyetlere diktiklerinden Avrupa'da ne olup bittiğini fazla düşünmediler herhalde. Bu yasa çıktıktan ve kuruluşlara da bu kadar olanak tanıdıktan sonra bunların yönetimde de söz sahibi olmak isteyebileceğini (yabancı genel müdür istiyorlar) göremediler. Şöyle düşündüler herhalde: Türk Telekom'un yönetimi, denetimi yine MHP'li bakanların elinde olur, biz yine burayı MHP'nin arka bahçesi gibi kullanırız, bu arada da özelleştirmeyi yapmış oluruz. İşin öyle olmadığı ortaya çıktı, satış aşamasına gelindiğinde yabancı genel müdür isteriz denildiğinde durumu farkettiler. Yönetime geldiklerinden beri istedikleri gibi kadrolaşıyorlar, istedikleri insana istedikleri ünvanı veriyorlar, istediklerini işe alıyorlar, istediklerini almıyorlar. Dolayısıyla bu olanaklardan yoksun olacaklar. MHP'nin teşkilatını ve üyelerini de son derece rahatsız edecek bir gelişme. MHP'de kim seçim kaybederse Telekom'da çalışıyor.

Biz şunu söyledik, Enis Öksüz ve ekibi bu satışa ne nedenle karşı çıkarsa çıksın işin sadece bu bölümünü, yani satışın engellenmesini olumluyoruz. Enis Öksüz "Bu ülke müstemleke değildir" diyor, doğru da 4502 sayılı yasayı kendi çıkardı. Yani bir ülkenin müstemleke, sömürge olmasının yüzdesi mi olur? Yüzde 5'te az sömürge, yüzde 15'te çok sömürge diye bir şey mi var? Bunun karşısındaki Yüksel Yalova ve Uğur Bayer ekibi ise bir an önce, ücretli ücretsiz yabancılar ne istiyorsa bir an önce satılmasından yanalar. Bunların tercihi ideolojik bir tercihtir. ANAP'ta ilişkili ideolojik bir tercih, yani IMF'ye teslimiyet politikası.

GSM şirketlerine geçmişte çok düşük bir bedelle lisans verildi. İş Bankası'yla yapılan anlaşmanın çok altında. Bunun herhangibir şekilde hesabının sorulması sorulması sözkonusu olabilecek mi?

Herhalde yok. Turkcell ve Telsim'e lisans verilirken de açıklama yapmıştık. Mesela Alman Mannesmann GSM firmasının satış bedelinin Turkcell ve Telsim'in satış bedelinden 80 kat fazla olduğunu tespit ettik. Yani Avrupa piyasasındaki bedelin 80'de birine satılmış. Ama İş Bankası için biçilen fiyatın gerçekçi bir fiyat olduğunu düşünüyorum. Özelleştirmenin herşeyine karşıyız ama kendi mantıklar ve piyasa koşulları açısından normal, hatta abartılı bir fiyat. Çünkü İş Bankası Konsorsiyumu'na devlet bir avantaj sağlamadı, bir altyapı vermedi, abone vermedi. Ama Turkcell ve Telsim'in aboneleri ve santralleri hazır. İşleyen bir sistemdi ve tümü Türk Telekom'un altyapısından oluşmuştu. Haia da bu durum devam ediyor. İki şirketin santralleri büyük oranda Türk Telekom'un binalarında faaliyet gösteriyor. İş Bankası'na üç milyar dolara sadece bir kağıt sattılar. İş Bankası yetkilileri altyapı, yani alo dedirtmek için üç milyar daha gerektiğini kendileri söylüyor. Bu durum özelleştirme-

lerin kendi rekabet mantıklarına da uygundur. Bu durumda da devletin olanaklarının Turkcell ve Telsim'e nasıl peşkeş çekildiği ortaya çıkıyor. Aynı şekilde devlet bir GSM sahibi olurken, Türk Telekom'a aynı fiyatı koydular.

Belki Türkiye üzerinden Avrasya'ya açılma gibi bir projeleri vardır. Ya da bizim bilmediğimiz bir gerekçeleri olabilir. Ben olsam girmezdim çünkü Türk Telekom A.Ş.'nin de bu piyasaya gireceği belliydi -ki girecek. Tekerine çomak sokmazlarsa bu konuda en iyi altyapı hizmeti verebilecek kuruluştur. Yetmiş elemanı çoktur, O nedenle bu kadar firmanın hizmet verebileceğini düşünmüyorum. Yakında kimi firmaların iflas ettiğini, kimi cep telefonlarının çalışmadığını, kimilerinin çalıp çırıp kapandığını görürsek şaşırmayalım. Bu tür gelişmeler yaşanabilir.

Türk Telekom'da MHP kadrolaşması nasıl başladı ve işçi statüsüne geçirme faaliyetleri ne durumda?

Aslında yaşananlar çok acı. Ben 24 yıldır bu alanda çalışıyorum; 70'li yıllarda işe girdiğimde bizim bildiğimiz mühendis, dil bilen mühendisti. Yani o zaman PTT'de çalışan mühendislerin tümü ODTÜ, Yıldız Teknik vs. mezunuydu. Aradan 24 yıl geçti, şu andaki mühendislerin herhalde yüzde 95'i yabancı dil bilmiyor. Teknolojiyi izleme vs. konusunda son derece yetersizler. İşin ilginç yabancılık, bilgisayar bilen, alanında yetkin olanlar ise MHP'li kadrolar tarafından tasfiye edildi; etkisiz hale getirildi. Yüzlerce EMO üyesi, Haber-Sen üyesi tabiri caizse kızığa alındı. Bu aynı bir kadrolaşma. Gelelim 4502 sayılı yasa bu konuda ne getirdi, ne götürdü? Çalışanlara dair geçici 4. Madde diye bir düzenleme var. Burada çalışanları üç statüye ayırıyor. Bir; sürekli ve daimi hizmetleri sürdüren II Telekom Müdürü ve üstündeki yöneticiler. Ki, MHP'liler bunlara kendi aralarında 200 Türk büyüğü diyerek şaka yapıyorlar. Türkiye çapında sayıları ikiyüze yakın. Bunlar 650 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre çalışıyorlar ama bunların maaşları en yüksek devlet memurunun yani müsteşar maaşının iki katı

olabiliyor. Yani bunlar özel memur. İkinci statü ise 399 sayılı KHK'ya göre çalışan sözleşmeli memurlar, yani bizler. Üçüncüsü ise işçiler. Bu yasayla 399'a göre çalışanlara işçiliğe geçme hakkı tanınıyor. Bu hak mıdır, haksızlık mıdır başka bir şey ama durum bu. Sonuçta işçilikte iş güvencesi olmayacağı için, "ister-seniz iş güvencenizi kaybedebilirsiniz" diyor bu yasa. Bu yasa çıkmadan önce de çıktuktan sonra da, geçici 4. Maddeye "isteyen işçiliğe geçer" maddesini eklemek için çok ter döktük; çünkü bu çalışanların iş güvencesini sağlayan bir maddeydi. Özelleştirme yapılan kuruluşlarda da ilk defa görülen bir şeydi. Daha önce dediğim gibi Türk Telekom'un özelleştirilmesine dair olan yasal süreç birçok açıdan ilkleri içeriyor. Pek örneği yok. Gerçi burası Türkiye, yarın yasa değişebilir ama şu anda yasal hakkımız var ve işçiliğe geçemeyebiliriz. Bundan yaklaşık iki ay önce işçiliğe geçiş mevzuatı hazırlandı. İsteyen işçiliğe geçebilir, "işçiliğe geçene iki ikramiye vereceğiz, çok maaş vereceğiz" vs. dediler. Bu bir dalgalanma yarattı işyerlerinde. "Şimdiye kadar Türk Telekom'da kimi attılar ki bizi atacaklar" dediler Türk Telekom şimdiye kadar devletindi ve devlet kuruluşlarında zaten pek işçi çıkarılmaz. Ama şimdi bir A.Ş. oldu ve satış aşamasında.

İşçiliğe geçiş süreci başladıktan sonra yoğun bir tepki ve tedirginlik vardı. Geçiş çok düşük kaldı ama son zamanlarda gerek "unvan vereceğiz" demeleriyle gerek açıkta gözükmeyen baskılarla işçiliğe geçiş konusunda bir kıpırdanma olduğu gözüküyor. Elimizde net bir rakam yok ama şu anda çalışanların yüzde 20'sinin üzerinde bir geçiş olduğunu biliyoruz. Tabiri caizse insanlar kendi elleriyle kendi iplerini çekiyorlar ve işçiliğe geçerek iş güvencelerini kaybediyorlar. Şunu ayırtedemiyorlar; bu verilecek olan ünvanıdır, kadro değildir. Ünvanı veren tek tarafı olarak geri alabilir. Zaten hizmet sözleşmesinde süresiz hizmet akdi diyor. Bu 24 saat demektir. Yani o hizmet akdine göre sizi en fazla 24 saat çalıştırmak zorundadır. Memurlukta geçen süre işçiliğe geçene için kıdem tazminatından sayılmamaktadır. Doğayısıyla işçiliğe

geçtikten sonra işten atılanlar bir kuruş kıdem tazminatı alamazlar ve işsiz kalırlar. O nedenle gücümüzün yettiğince, bizimle birlikte davranan Elektrik Mühendisleri Odası ve Makine Mühendisleri Odasıyla beraber işçiliğe geçilmemesi konusunda yoğun bir faaliyet sürdürdük. Şu anda kısmen başarılı olduk diyebiliriz ama zaman içerisinde ne kadar kişi işçiliğe geçer, ne kadar kalır bilemiyoruz.

Çok değil, yakın zamanda, bilemedin bir-birbuçuk yıl içinde Türk Telekom'da da işten çıkarmalar başlayacaktır. Tüm dünyada ve Türkiye'de özelleştirmeler sonucu işten çıkarılmalar olmuştur. Ayrıca Türk Telekom'da yoğun biçimde teknik hizmetlerde merkezleşme çalışmaları sürdürmektedir. Merkezi bakım sistemleri kurulmaktadır, insansız çalışan bakım sistemleri kurulmaktadır. Yıllardır bunun yatırımları yapıyor, amacı da şu; çok daha az insanla çok daha fazla hizmeti verebilmek bu çalışmalar sonucu mümkün olabilecektir. Uğur Bayar zaten açıkça çalışanların üçte ikisinin işine son verileceğini söylüyor. Şu anda 399 sayılı KHK'ye göre çalışan sayısı 45 bin civarındadır. İşçilerle beraber bu sayı 72 bindir. Bu sayının üçte bire düşürülmesi hedeflenmektedir.

İşçiliğe geçiş süreciyle beraber, bizim iş kolunda Türk-İş'e bağlı Haber-İş sendikası yetkili. İşçiliğe geçene ve kapsam içi kalacaklar Haber-İş sendikası üyesi olacaklar ve onun yaptığı toplu iş sözleşmesinden yararlanacaklar. Şimdi 5 Eylül'de Türk Telekom yönetimi ve Türkiye Haber-İş kapsam maddesiyle ilgili bir protokol imzalamış. O da şu; bir iş yerinde toplu sözleşmeden yararlanarlara kapsam için yararlanamayanlara kapsam dışı deniyor. Burada, işverenin isterse çalışanların yaklaşık yüzde 90'ın kapsam dışı bırakabileceği bir protokole Haber-İş sendikası imza atmış; bu kendi bindiğın dalı kesmektir. Kapsam maddesi son derece yoruma açık, şimdi dava açmayı düşünüyoruz. Ayrıca işçiliğe geçmeyip, memur olarak çalışmak isteyenlerin ünvanları artık yükselmeyecek; gerekçe olarak da özelleştirme kapsamındaki bu kuruluşlarda boşalan kadrolar iptal edilir diye bir madde var. Anlamı şu; bir memur şef olabilecekse, şef kadrosu olması

lazım. Ama bir şef emekli olduğunda otomatikman şef kadrosu iptal edildiği için böyle bir unvan olmayacak. Bu konuda da dava açmayı düşünüyoruz.

EMO, Türk Telekom'un Özelleştirilmesi Operasyonuna Karşı Yargıya Başvurdu

Türk Telekom'un özelleştirilmesine dair hükümetin uzunca süredir yürütmekte olduğu hukuksal süreç neredeyse tamamlanmıştır. Ancak sürecin başından beri belirttiğimiz gibi Türk Telekom'un özelleştirilmesi operasyonu bir dizi hukuksuzluğa sahne olmuştur.

Yaptığımız uyarıların dikkate alınmaması sonucunda avukatlarımız, kamu yararının zedelendiği görüşünden hareketle, Oda adına bugün dava açmışlardır. Dava, Başbakanlık, Ulaştırma Bakanlığı ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na karşı ve Türk Telekom'un yüzde 33,5'lik hissesinin blok olarak stratejik bir ortağa satılmasıyla ilgili Bakanlar Kurulu kararı, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ve ihale ilanının iptali istemiyle Danıştay'da açılmıştır.

Hükümetin, ülkemizin en stratejik ve en karlı kamu kuruluşlarından birini satmakta gösterdiği telaş, IMF ve Dünya Bankası talimatlarını bir an önce yerine getirme isteğinden kaynaklanmaktadır. Türk Telekom'un satışıyla ekonominin düzeleceği tezi tam bir masaldır.

Bu telaş, Kurumun satışında her türlü hukuk ilkesini çığnemeyi de beraberinde getirmiştir. Bağımsız yargının, yapılan bu hukuksuzluklara dur diyeceğinden emin olarak, ülkemizin kaynaklarının yağmalanmasına ve uluslararası tekelere peşkes çekilmesine karşı verdiğimiz mücadeleyi sürdüreceğiz.

*Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu
3 Ocak 2001-Başın Açıklaması*